

Ģirts Kasparsons (06.01.1933.–23.05.2015.)

Pēdējā gadsimta laikā Latvijā vairāki simti cilvēku veltījuši kādu daļu savas dzīves savvaļas putnu pētīšanai, piesaistīšanai, aizsardzībai un popularizēšanai. Pēc 2. pasaules kara bija izveidojusies nelabvēlīga sociālā vide, turklāt mūsu valsti piespiedu kārtā bija atstājusi lielākā daļa tā laika aktīvo putnu pētnieku. Tāpēc pēckara gados ir veidojusies pilnīgi jauna pētnieku paaudze, kurai bija jāieklaujas padomju zinātnes "noteiktajos rāmjos". Pamatu šai paaudzei veidoja 20. gs. 30. gados dzimušie jaunieši, un viens no šiem aktīvajiem pētniekiem bija rīdzinieks Ģirts Kasparsons.

Neskatoties uz to, ka Ģ. Kasparsons auga mākslinieka ģimenē, turpmāko dzīves ceļu viņš tomēr saistīja ar dabas pētīšanu, izvēloties studēt Latvijas Valsts universitātes Bioloģijas fakultātē. Jaunības gados zināmu Ģ. Kasparsona interesi par putniem veicināja tā laika izcils putnu popularizētājs un ģimenes draugs Kārlis Grigulis. Jau studiju gados jaunais pētnieks bija izrādījis interesi par dienas plēsīgo putnu pētīšanu.

Jāatzīmē, ka 20. gs. Latvijā bija izveidojusies pastiprināta zinātniskā interese par šiem putniem, kuru rosināja Kārlis Vilks ar aktīvu gredzenošanu, turpināja Jānis Jakšis ar barošanās pētījumiem, bet 1954. gadā plēšputnus "savā pārziņā" pārņēma Ģirts Kasparsons. Viņš turpināja un paplašināja pētījumus par barošanos, apkopoja un publicēja ziņas par izplatību Latvijā, popularizēja šo putnu sugu atpazīšanu un veicināja aizsardzības nepieciešamību (izslēdzot visus plēšputnus no "kaitīgo putnu" sarakstiem), tāpēc ka tajos gados cilvēki tos vēl pastiprināti vajāja. Ar laiku savos pētījumos (uzskaitēs un gredzenošanā) viņš iesaistīja arī citus interesentus – Aivaru un Ernestu Ķemlerus, Juri Kazubierni un Gunti Graubicu. Vajadzētu atzīmēt, ka tieši šajos gados padomju zemē, paplašinoties zināšanām par plēšputnu ekoloģiju, tika pieņemti politiski svarīgi lēmumi par šīs putnu grupas vajāšanas/medību aizliegumu un pilnīgas aizsardzības nodrošināšanu. Ņemot vērā apstākli, ka šie lēmumi sākotnēji tika izskatīti "Maskavas līmenī" un tikai vēlāk attiecināti arī uz savienības republiku likumdošanu,

Ģ. Kasparsons aktīvi piedalījās šajā procesā, nodrošinot Maskavas kolēģus ar aktuālu informāciju par situāciju ar plēšputniem Latvijā.

Periodā no 20. gs. 60. gadu otrās puses līdz 90. gadiem Ģ. Kasparsons strādāja dažādos amatos Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā, Rīgas zoodārzā, Zivsaimniecības institūtā u.c. Šajā dzīves periodā gan tiešajos darba pienākumos, gan ārpus darba laika viņš aktīvi nodarbojās ar **dabas izziņas un vērošanas popularizēšanu**, lasot publiskas lekcijas, uzstājoties radio un televīzijas pārraidēs, piedaloties fotoizstādēs, regulāri publicējot rakstus un fotostāstus plašsaziņas līdzekļos. Tā bija viņa sirdslieta! Ar laiku viņa oratora un popularizētāja talants izpaudās vēl jaudīgāk. Ar savu aizrautīgo stāstīšanas veidu, ar spēju ieinteresēt viņš vairākiem jaunajiem dabas pētniekiem (Arnim Bērziņam, Oskaram Keišam u.c.) ir veicinājis dziļākas intereses rašanos. Vēl nesen kāds mans draugs atcerējās, ka viņa skolā ar lekciju skolēniem uzstājās dabas lektors Ģ. Kasparsons, kurš ar tik lielu entuziasmu stāstījis par zilajām purva vardēm, ka tas ir palicis atmiņā pat pēc ceturtdaļgadsimta!

Dzīves pēdējā desmitgadē

Ģ. Kasparsons vairs neizvērsa aktīvu darbību, bet regulāri sazvanījās ar draugiem, kolēģiem un domubiedriem, stāstot par ikdienas pārdomām un daloties pieredzē. Kad kādu dienu viesojos pie viņa Bruņinieku ielas dzīvoklī, viņš pajautāja, kādā veidā varētu samaksāt LOB biedra naudu. Tajā laikā viņam bija grūtības ar stāigāšanu, bet, pēc viņa vārdiem, viņš gribēja "nomirt kā LOB biedrs"... Pēdējos gados viņš ar lielu interesi izvaicāja par jaunumiem pašmāju ornitoloģijā un ar prieku stāstīja par daudzajiem savas dzīves notikumiem. 2015. gada 23. maija vakarā astoņdesmit divu gadu vecumā LOB biedrs un viens no dibinātājiem Ģ. Kasparsons aizgāja mūžībā.

**Ģirts Kasparsons
1977. gadā.**

Foto: K. Vilks
(no Ģ. Kasparsona
arhīva)

Noslēgumā gribētos pieminēt vēl vienu svarīgu lietu, proti – nākamās paaudzes ir ļoti pateicīgas Ģirtam Kasparsonam un viņa ģimenei par labvēlību pret ornitologiem, saglabājot un nododot nākamajām paaudzēm **pētnieka arhīvu** – fotogrāfijas (nodrukātas kartītes, krāsainus diapozitīvus un melnbaltās filmiņas), kino filmas, ornitoloģisku bibliotēku (grāmatas, žurnālus, rakstu separātus; īpaši vērtīgi izdevumi ir ar to autoru dāvinājuma autogrāfiem), dažādas kartotēkas (publikāciju sarakstus, ligzdu kartītes), dienasgrāmatas, korespondences arhīvu u. c., kas veido Latvijas ornitoloģijas vēstures “zelta fondu”, īpaši par 1950.–1970. gadu periodu. Jāpiemin, ka Ģ. Kasparsonam piemita īpašs “māksliniecisks skats” uz dabas procesiem, kas atspoguļojas viņa lieliskajās dabas ainavu, putnu un cilvēku fotogrāfijās. Visi šie materiāli ir izcils fonds, kas labi raksturo tā laika putnu pētnieku un citu interesentu dzīves gājumu, iespējas un likločus un kas noteikti ir saglabājams mūžīgi kā viena no Latvijas kultūrvēsturisko dzīvi raksturojošām sastāvdaļām!

RUSLANS MATROZIS,
matruslv@inbox.lv

Ģirts Kasparsons gredzeno melno stārķi, 15.06.1961.

Foto: K. Vilks

Būrīšu putnu gredzenošana 1994. gadā.

Foto no Ģ. Kasparsona arhīva

Summary

In Memoriam: Ģirts Kasparsons (06.01.1933.–23.05.2015.) /Ruslans Matrozis/

The main interest of ornithologist Ģ. Kasparsons was birds of prey. He studied their diets, actively ringed and contributed to their conservation. From the second half of 1958 until the 1990s he worked in various positions in the Laboratory of Ornithology at the Institute of Biology, Daugavpils Pedagogical Institute, Riga Zoo, Fisheries Institute, etc. During this period of life, both on and off work, he was actively engaged in nature study, promoting bird watching, giving public lectures, appearing on radio and television shows, participating in photo exhibitions, and regularly publishing articles and photo stories in the mass media. It was his hobby and life-style.

With his enthusiastic storytelling and ability to capture an audience, he inspired a number of young naturalists to gain deeper interest in the topic. Ģ. Kasparsons' life was always filled with participation in promotional activities, but in the last decade, he got in touch with friends and colleagues more regularly, telling them about his daily reflections and sharing his experiences.

On the evening of 23 May 2015, at the age of 82, the Latvian Ornithological Society (LOB) member and founder Ģ. Kasparsons passed away. The next generation is also very grateful to G. Kasparsons and his family for the grace to ornithologists, maintaining and transferring his scientific archives – photographs (printed cards, color slides and black/white films), his movies, ornithological library (books, magazines and articles, especially valuable with autographed signatures), diaries, correspondence, etc. All of these cherished items make up the “golden fund” of the history of Latvian ornithology, in particular the years between 1950 and 1970. Ģ. Kasparsons possessed a remarkable “artistic eye”, taking excellent photos of nature, birds' lives, and other ornithologists. All of these materials are the remarkable historical foundation of a man who dedicated his entire life to researching birds. His passion for birds was seen in the unique way he carried out his research, and will certainly be preserved forever as one of the most influential aspects of Latvian life and culture.